

KİTAP TAHLİLİ

Nuri UMAN

İşletme İktisadı ve Muhasebe
Kürsüsü Asistanı

Mehmet Ali Canoğlu, *Çözümsel İşletme Muhasebesi*, Maliye Tetkik Kurulu Neşriyatı No: 124, Ankara, Damga Matbaası, 1966.

Memleketimizde muhasebe, özellikle maliyet muhasebesi alanında yazılmış telif ve tercüme olmak üzere pek az eser mevcuttur. Bu bakımdan böyle bir eserin yazılmış bulunması gerçekten sevindiricidir.

Onbir kısım ve 274 sayfadan meydana gelen bu eserin sonuna, Türkçe ve Fransızca bibliyografya ile bir de küçük sözlük eklenmiştir.

Yazar, kitabının önsözünde «endüstri muhasebesi» yerine neden «çözümsel işletme muhasebesi» (*Comptabilité Analytique d'exploitation*) deyimini kullandığını belirttiikten sonra «zamanımızda işletme muhasebesinin bir işletme, araştırma ve kontrol görevi» yüklendiğini ifade etmektedir.

«Çözümsel işletme muhasebesi» isimli eser dikkatle incelendiği zaman ortaya çıkan husus şudur: Bu kitap, Léo Chardonnet'in aynı adı taşıyan (*Léo Chardonnet, Comptabilité Analytique d'Exploitation, 60^e édition, Paris, J. Delmos et Cide, 1962*), eserinin sadece *kifayetsiz ve kısmî bir tercümesidir*. Çünkü :

1. Kitabın, plânı, Chardonnet'in yukarıda adı geçen eserinden aynen alınmış olup sadece sıralamada ufak tefek değişiklikler yapılmıştır.

2. Yazara veya bibliyografyada gösterilen diğer Fransızca kaynaklara ait son derece az fikir vardır. Örneğin, ilk yüz sayfa içinde yazarın katkısı «sosyal yükler» bahsinde sosyal sigorta ke-

sintileri hakkında yürürlükte olan mevzuata dair verilen bilgilerle (s. 49) amortismanların yıllık olacağı konusunda vergi usul kanunundaki hükümden (s. 63) ibarettir. Yine bu yüz sayfa içinde A. Rapin ve J. Poly ile Bernard Petit'den sadece sekiz pasaj alınmış; geri kalan kısım tamamıyla Chardonnet'nin adigeçen eserinden aktarılmıştır.

3. Chardonnet'den yapılan aktarmalar da tam tercüme edilmiş değildir. Bu bakımdan, yazar zaman zaman adigeçen esere atıfta bulunduğunu dipnotlarında göstermiştir. Chardonnet'in eserinin tam aktarılmayışı kanaatimizce ortaya büyük bir sakınca çıkarmıştır. Şöyle ki, Chardonnet eserinin sol sahifelerinde teorik açıklamalar yapmış; sağ sahifelerinde ise, bununla ilgili rakamlı örnekler vererek açıklamalarını açıklığa kavuşturmuş olduğu halde Canoğlu, genellikle teorik açıklamaların yapıldığı sol sahifeleri pasaj pasaj aktarmak yoluna gitmiş ve aktarılan kısımlar arasında gerekli fikrî bütünlüğü sağlayacak açıklamaları yapmamış böylece eser anlaşılması imkânsız bir hale gelmiştir. Ayrıca rakamlı örneklerin genellikle aktarılmamış oluşu bu durumu daha da kuvvetlendirmiştir.

4. Eserin orijinal yönü öztürkçe olarak kaleme alınmış olmasıdır. Ayrıca Türkçe karşılığı olmıyan yabancı deyimlere de öz türkçe karşılık aranmıştır. Örneğin «Les comptes réfléchis» nin karşılığı olarak «dönüştü hesaplar» ve «les charges» yerine «yükler» terimleri kullanılmıştır. (s. 175).

5. Türkçe eserlerden sadece Rasim Saydar'ın *Muhasebe Ders Notları* (Cilt II. İstanbul Menteş Basımevi, 1959) adlı eserine başvurulduğu halde geniş bir Türkçe bibliyografya verilmiştir. Eser, yukarda da belirtildiği üzere, Chardonnet'nin eserinin kısmî ve yetersiz bir tercümesi olduğuna ve türkçe eserlerden de faydalanılmadığına göre bunların bibliyografyada gösterilmemesi gerekirdi (1).

Daha önce de belirtildiği üzere Sayın Mehmet Ali Canoğlu'nun «Çözümsel İşletme Muhasebesi» adlı eserini bu durum karşısında telif bir eser olarak kabul etmeye maalesef imkân yoktur. Bu se-

(1) Türkkaya Ataöv, *Bilimsel Araştırma El Kitabı*, ikinci bası. Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları No: 192-174, Ankara, Sevinç Matbaası, 1965, s. 24.

Ernest Kurnow, *Araştırma El Kitabı*, çev. Sadun Aren, Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları No: 52-34, Ankara, 1956, s. 33.

bepile eserin muhteva tahliline girmeyeceğiz. Aksi halde bu, bir anlamda Chardonnet'nin eserini tahlil etmek olur ki, bu tahlili başka bir incelemenin konusu yapmak daha uygun olacaktır.

Sayın yazar bu şekilde bir telif eser meydana getireceği yerde Fransada altmışdan fazla baskısı yapılan Yunanca ve Portekizce'ye çevrilen ve maliyet muhasebesi konusunda Fransızcada temel kitap olan Chardonnet'nin bu mükemmel eserini bütünü ile ve yeterli bir şekilde tercüme ederek dilimize kazandırmış bulursa idi kanımızca daha isabetli hareket etmiş olurdu.

Sonuç olarak diyebiliriz ki yukarda belirtilen sebepler yüzünden bu haliyle «çözümsel işletme muhasebesini» anlamak ve gereğince faydalanmak hemen hemen mümkün değildir, kanısındayız.